

debatt

Samfunnsredaktør Hilde Sandvik
debatt@bt.no – telefon 55 21 46 08 (10.00-11.30)
Redaksjon: Ingvild Sæterstøl, Egil Horne Mikkelsen og Aslaug Eide.

Genmodifisering

GENMODIFISERING av planter gjeld i realiteten oss alle. Vi som bønder har eit særleg ansvar ved å sørge for at vi brukar frø og såkorn som er naturleg foredla og dyrka. Men det gjeld også forbrukarane som skal eta maten som vert produsert.

Så vidt eg kjenner til, så er det i hovudsak fire artar som vert dyrka i stor stil ved hjelp av GMO (genmodifisering). Det er soya, bomull, oljeraps og mais. Denne dyrkinga foregår vesentleg i tre land: USA, Argentina og Brasil. På lista finst fem andre land, men der i mindre målestokk.

Kva er det så ein søker å oppnå med denne teknologien som ein ikkje maktar med vanleg foredling (krysse det beste med det beste for å få spesielle eigenskapar)? Det er vel i all hovudsak ei eigenskapar ein har lukkast i å få «forbetringar» på, nemleg: Motstandskraft mot sprøytemiddel og eigenskapen planta har til sjølv å produsere gift mot einskilde insekt.

ERFARINGANE som litteraturen formidlar til oss om faren for smitte frå GMO-planter til tradisjonelle plantar, syner at insekt kan ta med seg pollen over lange avstandar, og på den måten krysse ville plantar, slik at vi taper biologisk mangfald.

Norge importerer korn frå fleire av desse landa som er nemnt. Halvparten av kraftfôret vert importert, har vi trygge nok rutinar for at GMO-fritt kraftfôr kan skaffast?

Det som er skremmande er at det finst lite av det vi kan definere som frittstående forskning på området som gjeld helseeffektar som følgje av GMO. Artiklar om emnet, frå mellom anna det norske Forbrukarrådet, syner at plager som allergi, matintoleranse og stoffskifteendringar kan vera følgjer av GMO.

Innverknad på helsa til menneske og dyr på lang sikt er det ingen som kan gje svar på i dag.

Etter mitt syn er det berre eit svar på utryggleiken som rår på området: Førre var-prinsippet.

Så vert spørsmålet til regjeringa, ja, eg vil også leggje til Stortinget: Har ein strategi på dette opp mot norsk matproduksjon? Blir dette vektlagt i stortingsmeldinga om landbruk/matproduksjon?

MODULF AUKAN,
POLITISK NESTLEIAR I NORSK BONDE
OG SMÅBRUKARLAG

Leger uten «lønns»-grenser?

Ifølge Aftonbladet i Sverige er det «gylne tider» for legespesialister i ISAF/NATO-tjeneste. Svenske leger har fantasigasjer, opptil 120.000 SEK pr. måned, for humanitære oppdrag i bl.a. Afghanistan, mens fotfolket avspises med smuler, 21.500 SEK pr. måned.

Ligger norske legers betingelser på ISAF/NATO-oppdrag på samme nivå?

EGON M. ENGESÆTH

Vår kollega Arne Skorpings innlegg i BT søndag 5.12. inneholder et lite pent angrep på kollegers faglige integritet.

Agendaforskning og forskerens rolle

HAVBRUK

Øivind Bergh, Anne-Katrine Lundebye Haldorsen, Bjørn Tore Lunestad, Amund Måge, Egil Ona, Svein Sundby, Rune Waagbø, professorer i bistilling ved UiB, og hovedstilling som forskere ved HI eller NIFES

I FORBINDELSE MED problemstillingene om villaks, oppdrettslaks og lakselus omtaler Skorping Havforskningsinstituttet (HI) og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) som «institusjoner som er avhengige av en høy aktivitet i oppdrettsnæringen for å få budsjettene til å gå opp, og hvor forskerne får munnkurv av sine direktører for at de ikke skal si noe negativt om næringen». Denne påstanden er uten saklig begrunnelse, uriktig og krenkende.

Etter opprettelsen av forskningsselskapet NOFIMA er det aller meste av industrifinansierte og brukerstyrte prosjekter kanalisert over dit, til SINTEF, eller til universitetssektoren. HI og NIFES er statlige forvaltningsinstitutter, med forvaltningsrådgivning som primær oppgave. Skorping arbeider ved Institutt for biologi ved UiB, en institusjon som i betydelig grad er avhengig av oppdrags-

finansiering, inklusive markedsføring av «produktene».

FORSKERER VED Havforskningsinstituttet og NIFES har ikke munnkurv. De ansatte har frihet til å uttale seg på egne vegne så lenge de gjør det klart at det er nettopp det de gjør. Senest lørdag kritiserte i klare ordelag vår kollega Vidar Wennevik sin forskningsdirektør Ole Arve Misund i Dagens Næringsliv. Wennevik har ikke «munnkurv», og hans stilling er oss bekjent aldeles ikke truet. Debatten er særdeles frisk, og vi mener at det er helt greit! Samtidig må alle godta at den som kritiserer ledelsen offentlig i media – kan få svar fra den samme ledelsen – også i media.

Vi kjenner to tilfeller der ordet «munnkurv» er blitt brukt i pressen (men ikke av daværende ledere). Det ene gjaldt en forsker ved HI som i gjentatte presseoppslag slo fast at «Norske fiskere (ubestemt form, flertall) er griser», basert på mikrobiologiske undersøkelser utført ved en annen institusjon. Han oppga aldri rådata.

DET HØRER MED at en god del av de bedriftene som var under-

søkt definitivt ikke viste resultater som rettferdiggjorde slike utsagn, og oppfattet vår kollegas virksomhet som trakassering. Samme kollega har ved gjentatte anledninger påstått offentlig at rømt laks ikke er noe miljøproblem. Det er som kjent i strid med instituttets råd på området. Vedkommende jobber fortsatt ved Havforskningsinstituttet.

En forsker ved NIFES som uttalte seg om analyser hun ikke selv hadde gjort, sa opp sin stilling. Hennes tidligere kolleger har prøvd å teste hennes påstander, men konklusjonen – fra akkrediterte laboratorier i utlandet – er at de savner dokumentasjon. Ikke i noen av disse tilfellene er ordet «munnkurv» berettiget. Med mindre Skorping kan dokumentere flere tilfeller av «munnkurv» fremstår kronikken hans som slarv.

VI ER FAGLIG uenig med Skorping på enkelte punkt, det er flere enn én forklaringsmodell på nedgangen i villaksen. Men hovedbudskapet i denne sammenhengen er at faglig uenighet er kurant og ofte bidrar til økt innsikt for alle parter, forutsatt at man ikke angriper integriteten til

meningsmotstandere. Vi oppfordrer leserne til å gjennomgå våre publikasjoner kritisk, og se om de fortsatt mener at forskere ved HI og NIFES har munnkurv når det gjelder kritikk av oppdrettsnæringen.

Siden Skorping nevner angrepene på klimaforskningen, vil vi be ham å studere nærmere de prosessene som har pågått i de ledende klimaforskningsmiljøene, ikke minst her i Bergen, i tiden etter København-møtet og det påståtte Climategate.

VI TROR SKORPING og mange på miljøsidene i akvakulturspørsmål har mye å lære av dette. Særlig gjelder det tydeliggjøringen av skillet mellom rollene som forsker, rådgiver og politisk aktør. Skorping forkludrer dette skillet, dels ved å angripe kollegers og institusjoners integritet, dels ved å komme med faglige halv-sannheter og tendensiøse framstillinger, åpenbart i den hensikt å fremme et bestemt politisk standpunkt. Med departementsråd Jørn Krogs ord: slikt er «agendaforskning».

Vi presiserer at innholdet i denne artikkelen kun står for vår egen regning.

Monstervindmøller – en ulykke for landet

KRAFT

Per Jan Langerud, ingeniør

MANGE MENER at 40 m høye kraftmaster i Hardanger er ille, men det er bare bagateller mot de enorme vindmøllene som skal plasseres langs kysten og antagelig også flere steder på fjell og skogkledde åser i Sør-Norge.

Kraftmaster på 40 m er en spinkel og åpen konstruksjon som man nesten ikke kan se på litt avstand, mens disse enorme vindmøllene består av massive tykke rørsøyler og store blader som svinger over 100 m oppe i lufta og synes på flere mils avstand. Store antall av slike monstervifter vil ødelegge den flotte norske naturen som vi skryter av til turistene. Men det er ikke bare naturen det går ut over, de er også en stor trussel mot det rike fuglelivet langs kysten, og det er mange eksempler på at bl.a. havørn er blitt drept av de store bladene, som har stor hastighet ytterst.

VINDKRAFT ER dessuten den mest ulønnsomme måten å produsere strøm på, og er avhengig av store subsidier for å kunne bygges. Vindkraft koster bortimot 1 krone pr. kW/t, mens vannkraft produseres til en selvkostpris på 3–5 øre pr. kW/t, og vi har i dag

mer enn nok vannkraft til eget forbruk, men trenger mer overføringskapasitet

De 68 vindmøllene på Smøla utgjør Norges største vindkraftanlegg, men produksjonen er meget dårlig pga. lav energitettethet i vind. Det planlagte gasskraftverket på Tjeldbergodden ville ha fått omtrent 15 ganger så høy produksjon som disse 68 monsterviftene. Dvs. at man må bygge 1020 monstervifter av denne størrelsen for å få samme produksjon som fra dette gasskraftverket! Det sier litt om galskapen. Den vindmøllesatsingen vi nå ser er en del av klimahysteriet til den rødgrønne regjeringen, som går ut på å skaffe Europa billig strøm subsidiert av norske skattebetalere, og på toppen av det hele så skal vi ødelegge norsk natur. Og vi er fremdeles bare i begynnelsen på utbyggingen.

I TILLEGG TIL all denne elendigheten er disse monsterviftene ekstremt utsatt for havarier. Bare her i Norge har vingene brukket av på minst fem, lyn har ødelagt hovedlagrene på 10 stykker, og én fikk 600–700 liter olje i girkasen antent av et lynnedslag i år!

Det spektakulære havariet fikk nesten ingen omtale i mediene, for dette er jo en del av klimagalskapen. Folk må ikke få vite at vindmøller er en ulykke for landet.

VINDMØLLEHAVARI: Bildet viser et havari hvor brennende deler regner mot bakken med risiko for skogbrann. Havarierne vil gi store ekstraomkostninger, særlig når det gjelder vindmøller til havs.

ARKIVFOTO: PRIVAT